

The Abraham Arbesfeld Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

Names: Significance, Law and Custom

This week's shiurim are dedicated by Dr. Bruce Francis l'ilui nishmat his mother, Bina bat Beryl Dov Hakohen a"h (Betty Francis) whose Yartzheit is the 17th of Shvat, and wife, Faiga bat Yosef Hillel a"h (Faigie Wiederman-Francis) whose Yartzheit is the 25th of Shvat.

Rabbi Shmuel Marcus
 כה' שבט תשע"ד • January 26, 2014

Names: Significance, Law and Custom

“We are a Jewish family that just gave birth to our 9th daughter. We would like to sell the opportunity to name our daughter to someone else. This is an excellent opportunity for someone who may not have had children, or someone looking to honor a relative etc. Or even to honor someone’s memory that was killed in the Holocaust”

Read more: <http://www.jta.org/2014/01/23/news-opinion/name-a-jewish-baby-on-craigslist-for-20000-interview#ixzz2rKI5UAXd>

Significance

1) מדרש תנחומא האזינו סי' ז'

לעולם יבדוק אדם בשמות לקרוא לבנו הראוי להיות צדיק כי לפעמים השם גורם טוב או גורם רע כמו שמצינו במרגלים

2) גמ' ברכות ז':

רות - מאי רות? אמר רבי יוחנן: שזכתה ויצא ממנה דוד שריוהו להקדוש ברוך הוא בשירות ותשבחות. מנא לך דשמא גרים?

3) שפת אמת שמות תרנ"ו

כי ענין השם הוא המכוון שעל זה נברא. וכשהאדם מתקן מעשיו כראוי אז נגמר השם

4) שפת אמת וישלח תרנ"ז

כי השם של האדם הוא מה שנברא לתקן אותו הענין שנקרא שמו עליו. ולכן הרשעים שוכחים את שמם בקבר

5) מכתב מאליהו ח"ה עמוד שצ"ג

כתבו בשם השל"ה הקדוש שאדם עלול לשכוח שמו לעתיד לבא, והענין כי שם האדם מרמז על חלקו בגילוי, היינו החלק שמחוייב לגלות כאן בעולם העשייה. שכחת השם לעתיד היינו ששכח חלקו בעולם הזה, (היינו שלא טרח ועמל לדעת מה חובתו בעולמו ומה הגילוי שעליו לגלות), ועל כן לא גילהו, ואי אפשר לגלותו אלא בבחירה, ושם הרי אין בחירה, ואם כן הרי נתבטל שמו ואי אפשר שיזכרנו שהרי איננו

6) בראשית רבה (וילנא) פרשת נח פרשה לז

רשב"ג אומר הראשונים על ידי שהיו משתמשין ברוח הקודש, היו מוציאים לשם המאורע, אבל אנו שאין אנו משתמשין ברוח הקודש אנו מוציאים לשם אבותינו

7) אריז"ל שער הגלגולים

ונמצא כי כאשר נולד האדם, וקוראים לו אביו ואמו שם אחד העולה בדעתם, אינו באקראי ובהזדמן, כי אם הקב"ה משים בפיו השם ההוא המוכרח אל הנשמה ההיא

8) תשובות והנהגות כרך ג סימן רצז

והעיקר להורים להחזיק השם שעלה בהסכמת שניהם, שבהם תלוי וכמבואר בהאריז"ל, ולכן לא מגלין את השם שעלה בדעתם לפני הברית שעלולים לפתותם לשנות, ומן השמים מגלגלים להם השם האמיתי הנכון כפי שורש הנשמה

When?

9) תשובות והנהגות כרך א סימן תרד

ראיתי בספר "כורת הברית" (סימן כ"ד אות כ') שאם נדחה יפרסמו השם כשהאב עולה לתורה מיד לאחר שמונה ימים, ולא נהגו כאן כן. ורק אם כנראה ידחה לזמן רב קורין השם לפני המילה ואין בידי לקבוע בזה, אבל זה ברור אצלי שאם נתאחר עד שלשים יום שיצא מכלל נפל, אין להניחו בלי שם לכ"ע, ואף שלא נימול עדיין, אין להניחו בלי שם.

10 תשובות והנהגות כרך א סימן תרט

שאלה: מתי הוא הזמן לקרוא שם לילדה וזמן הקידוש לא שמעתי בזה זמן מבורר, ויש נוהגין בקריאת התורה הראשונה, שאין להשהות קריאת שם כלל באשה שאין בה מילה, ויש מחכים עד שבת דוקא, וכל המנהגים מבוססים על עובדות מגאוני ישראל זצ"ל. ונראה דעדיף בשבת שאז מפורסם טפי שציבור גדול נמצא אז בבית הכנסת וזהו גם כן הזמן לברכה

11 שו"ת ציץ אליעזר חלק יג סימן כ

ואודות מתי לקרוא שם לבת. אין מזה בהלכה. אך בספר טעמי המנהגים עניני מילה אות תתקכ"ט בקו"א, כותב ששמע בשם המר"ש מבעלז ז"ל שאמר שאם נולדה לאחד בת אין לקרוא לה שם קודם חמשה ימים, ואם יום השלישי הוא בש"ק יכול לקרות להם שם בש"ק

Naming Rights**12 שו"ת משנה הלכות חלק יב סימן שסא**

דע כי מנהג המקובל הוא בקהילות אשכנזי שזכות שם בן הראשון שייך לאם ושל בן השני לאב ושל השלישי לאם וכן הלאה בסירוגין ובכתר אפרים סי' ל"ט כתב טעם לפי שהאשה עוזבת בית אביה ואמה והרי היא כאלו מנותקת מקשר כל משפחתה ולכן נותן לה זכות לילד ראשון לקרא על שם משפחתה שלא ינתק הקשר. ובס' כורת הברית (גרניוולד) כתב טעם שכיון שמנהג שאבי הנערה מתחייב להחזיק הזוג כמה שנים מזונות ולכן נותן לה ולאביה הזכות של הולד הראשון

13 שו"ת רשב"ש סי' רצ"א

וששאלת, איך הוא זקיני הרמב"ן ז"ל, וגם רבינו יונה בר אברהם ז"ל. דע, כי רבי אברהם אביו של רבינו יונה ז"ל ואמו של הרמב"ן ז"ל היו אחים, וגם היה להם אח אחר ושמו רבי יוסף וגם בנו היה שמו ה"ר יונה, ובתו של רבינו יונה בר אברהם ז"ל היתה נשואה לשלמה בנו של הרמב"ן ז"ל. וכשנפטר רבינו יונה בטוליטלה היתה בתו מעוברת, וכשילדה ילדה בן זכר, והיה לו לקרותו משה כשם אביו, אמר הרמב"ן ז"ל אע"פ שצריך לקרותו על שמי, אני רוצה שיקרא יונה על שם זקיני אבי אמו משום וזרח השמש ובא השמש עד שלא כבתה שמשו של זה זרחה שמשו של זה, וכן היה דנפק מיניה גברא רבה והיה רב וגדול בישראל, ובנו של זה היה שמו שלמה והיה אביו של אבי אמי ה"ר יונה דיסמאשטרי זצ"ל.

14 ספר חסידים (מרגליות) סימן תס

נכרים שקוראים לבניהם בשם אביהם אין בכך כלום והיהודים מקפידים על כך ויש מקומות שאין קורין אחר שמות החיים אלא אחר שכבר מתו.

15 שו"ת יביע אומר חלק ה - יורה דעה סימן כא

ושלכל המנהגים אין לקרוא בנו בשם עצמו בחייו, אלא שראה במקום א' שאיש יהודי בשם מרדכי קרא לבנו מרדכי בחייו, והיה הדבר זר בעיניו. ובס' אבן ספיר ח"א (דף נא ע"א) כ', שראה שהרה"ג ר' יוסף בן סעדי קרא לבנו יוסף בחיים חיותו, ושכן מנהגם בתימן לסגולה לכל מי שלא יתקיימו בניו שיקרא לבנו על שמו בחייו. ע"ש. וע' במגילה (לב) אמר רבי ינאי בריה דרבי ינאי סבא. וע"ע במ"ק (ה) אמר רבי עוזיאל בר בריה דר' עוזיאל רבה. ובחידושי ר' שלמה בן היתום למ"ק (צד יד) כ', ואית דגרסי משמיה דר' עוזיאל אביו, ומנהגם היה שלא להקפיד לקרות לבניהם בשמותם, כמו שעושים כן האדומיים.

16 רש"י כתובות פט:

מר קשישא ומר ינוקא - שני בנים היו לרב חסדא ושם שניהם שוין אלא שהגדול קורין לו מר קשישא ולצעיר קורין לו מר ינוקא

After One Who Died Young

17) ים של שלמה מסכת גיטין פרק ד

אכן העולם אין רגילין לקרות לשום אדם ישעיהו, כי אם ישעיה לחוד, ומצאתי בדברי הימים (א', ג', כ"א) ישעיה. ואינו ישעיהו הנביא, ואמינא מסתמא לא קראו אחריו, כי ריע מזליה, ובן בנו מנשה קטליה במיתה קשה ומשונה (יבמות מ"ט ע"ב) וקראו הבנים אחר ישעיה של דברי הימים.

18) שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן קכב

אך אלו שמתו קודם שהולידו בנים מסתבר שהוא מצד ריע מזליה לעונש ויש טעם להקפיד שלא לקרא תינוק בשמם. ולכן בעובדא זו שאחותו מתה בת כ"ח שנה אם מתה בלא בנים ודאי יש להקפיד שלא לקרא הבת הנולדה לו על שמה.

Two Names

19) שו"ת חתם סופר חלק ד (אבן העזר ב) סימן יח

ועוד נ"ל דלפנים לא היו נהגין לקרות בשני שמות בבת א' כי חדשים מקרוב באו ואפי' יעקב אבינו ע"ה לא מצינו שנקרא יעקב ישראל בפ"א ולא מצינו בכל השמות שבתנ"ך וש"ס ופוסקים שיקרא א' בב"א ב' שמות ביחד

20) תשובות והנהגות כרך א סימן תרח

שאלה: אביו ואחיו מתו ואין אחריהם שם, ורוצה לקרות הבן על שם שניהם נראה שעיקר השם היינו מה שקורין אותו, ואין תועלת בשם הנוסף, דמה שנהגו ישראל לקרוא בן ע"ש אביו או זקנו ... וסגולתו ששם הנפטר נשאר לעולם, ולפי זה ממ"נ אם קורא שתי השמות אין זה אביו ולא אחיו, ואם לא קורא אלא שם ראשון אין בנוסף תועלת. ושמעתי בשם רבינו החזון איש זצ"ל לא לקרוא שתי שמות שאם אינו קורא אחר כך בשתי השמות אין תועלת, וכשאינו קורא שני השמות נכנס לספיקות כשחותם שטרות בשם אחד ולתורה קורין אותו בשתי השמות, ולכן אם אין בדעת ההורים לקרוא אותו תמיד בשתי השמות, יש למנוע לקרותו לכתחילה שתי שמות, והוסיף שבלאו הכי עיקר השם אינו מה שקורין אותו פעם אחת בשעה שנולד בלבד, רק אם נקרא כן תמיד זהו שמו

Non-Jewish Names and Innovative Names

21) שו"ת מהר"ם שיק יו"ד סי' קס"ט

אשר שאל שיש בני אדם שמכנים עצמם בשם הגויים ומעלתו נ"י הוכיח אותם דהרי אמרו במדרש שבזכות זה שלא שינו את שמם זכינו לצאת ממצרים והם משיבים שלזה די כמה שיש להם שם יהודי לקרותם בו לעלות לתורה וזה דבר הבל וטפשות כי בוודאי יש בזה איסור דאוריית' כמ"ש הרמב"ם בפ' י"א מהלכו' ע"ז דמקרא מלא נאמר בסוף פ' קדושים ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי

22) שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ה סימן י

הנה בתשובתי באג"מ או"ח חלק ד' סימן ס"ו כתבתי שלקראו הבנים והבנות בשמות לעז הוא דבר מגונה, ואינו איסור, הוא ודאי אמת וברור. ומסתבר שוודאי צווחו מתחילה, עד שנשתקעו השמות בין ישראל, שנקראו כבר לשמות ישראל. וכדהבאתי הרבה גדולי עולם שנקראו בשמות לעז, כרבינו ווידאל בעל המ"מ והר" מיימון אביו של הרמב"ם

23) תלמוד בבלי מסכת יומא דף לח עמוד ב

מאי ושם רשעים ירקב? אמר רבי אלעזר: רקביבות תעלה בשמותן, דלא מסקינן בשמייהו

24) חיד"א שם הגדולים מערכת גדולים ו', ג'

וואלף בלשון אשכנז הוא זאב ולכן למי ששמו בנימין קורין אותו באשכנז וואלף ולמי ששמו יהודה קורין ליב שהוא אריה בלשון אשכנז וכיוצא בשמות אחרים. ובאיטליא קצת נוהגים לשום לבניהם שם חיה כי אומרים שקבלו כי בזה ניצל מחולאים ולכן קראו בשמותם צבי או איל או אריה וכיוצא